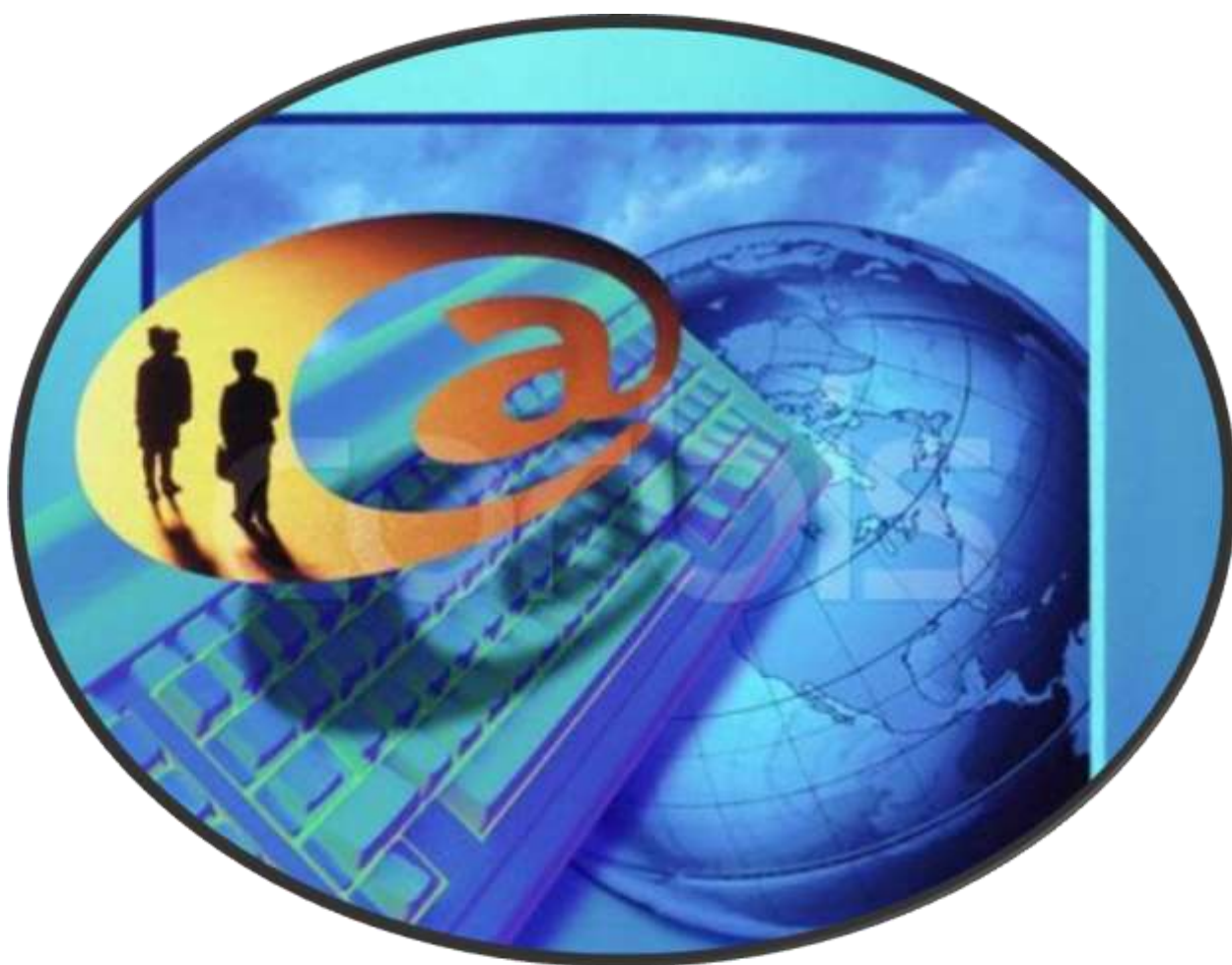

Εργασία: Τοκατλή Ευνίκη

Εκπαιδευτικός

Θέμα:

Εισαγωγική διερεύνηση της σχέσης Παιδί – Internet

Πηγή εικόνας: http://bp3.blogger.com/_kRSUKw6z0Pk/SHR5kOlt-dl/AAAAAAAAAn8/uxYpMdsnfN0/s1600-h/internet3.jpg

Ιανουάριος 2009

Εισαγωγική διερεύνηση της σχέσης παιδί-διαδίκτυο.

Εργασία της: Τοκατλή Ευνίκη

Εκπαιδευτικού

Για το μάθημα της Παγκοσμιοποίησης

Περίληψη:

Εισαγωγικά, μια σύντομη ιστορία της ανάπτυξης του Διαδικτύου, μας δίνει τη δυναμική της διείσδυσης του στη ζωή μας και κατ' επέκταση και στη ζωή των παιδιών. Χωρίς να γίνει πλήρης εμβάθυνση, εξετάζονται ορισμένες από τις πιο εμφανείς διαστάσεις της σχέσης αυτής. Τα παιδιά φαίνεται να αναπτύσσουν εξαιρετικά γρήγορα αυτή τη σχέση η οποία έχει τον αντίκτυπό της στην κοινωνικότητα τους, την ψυχολογία τους, την σχολική τους επίδοση. Αναπτύσσουν συγκεκριμένα ενδιαφέροντα και συνήθειες κατά την χρήση του internet και την πλοήγησή τους σ' αυτό. Το χρησιμοποιούν κυρίως για ψυχαγωγία, επικοινωνία και ενημέρωση. Είναι εύπιστα στο περιεχόμενό του. Εμφανίζονται κάποιες φορές φαινόμενα εθισμού, ενώ η σχολική τους επίδοση δεν φαίνεται να επηρεάζεται σημαντικά από τη χρήση του. Τα δυο τελευταία φαίνεται να είναι αμφιλεγόμενα.

Abstract

To begin with, a short history of Internet's growth presents the dynamics of its infiltration in our life and of course, in the life of children. Scratching only the surface, some of the most obvious dimensions of this relationship are examined. Children appear to develop this relationship extremely fast, which does have its impact in their sociability, their psychology and their school record, as well. What is more, children develop concrete interests and habits, while using the Internet. They mainly use it for entertainment, communication and information. They are also gullible in its content. Phenomena of addiction appear certain times, but their school record does not seem to be influenced considerably by its use. The previous two points of view, however, seem to be ambiguous.

Εισαγωγή:

Περιορισμοί: Στο παρόν κείμενο, στο πρώτο μέρος γίνεται μια σύντομη αναδρομή στην εξέλιξη του internet. Στην συνέχεια στο δεύτερο μέρος διερευνώνται ορισμένες πτυχές της σχέσης Παιδί – Διαδίκτυο χωρίς να γίνεται πλήρης εμβάθυνση στη σχέση αυτή καθώς είναι εξαιρετικά πολύπλοκη, πολυδιάστατη, πολύ πρόσφατη, βρίσκεται τώρα στη φάση της γέννησής της και της εξέλιξής της, με αποτέλεσμα τα στοιχεία των ερευνών να μην είναι ακόμη επαρκή, ενώ οι έρευνες δεν ήταν δυνατό να έχουν σημαντικό βάθος χρόνου. Επίσης η δυναμική του μέσου και της σχέσης αυτής αλλάζει με τέτοιους ταχείς ρυθμούς, που πιθανόν τα αποτελέσματα ερευνών που απέχουν έστω και μια πενταετία, να διαφοροποιούνται σημαντικά λόγω αυτής της δυναμικής.

Επίσης δεν γίνεται επέκταση στον τομέα των κινδύνων που ενέχει για τα παιδιά και της ασφάλει-
ας των παιδιών στο διαδίκτυο, ούτε και στην παραβατική συμπεριφορά κατά την χρήση του, διότι
οι τομείς αυτοί είναι πολύ εκτεταμένοι και δε θα μπορούσαν να καλυφθούν στο παρόν έργο. Θα
μπορούσαν κάλλιστα να ερευνηθούν ανεξάρτητα.

Επίσης όταν γίνεται η χρήση της λέξης «παιδί» έχει μια κάπως διευρυμένη έννοια καθώς περι-
λαμβάνει και ηλικιακές ομάδες της εφηβείας (μιας και οι περισσότερες έρευνες πάνω στη σχέση
αυτή περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο άτομα ηλικίας από 12-18 ετών αφού αυτές οι ηλικίες εμφα-
νίζουν την πιο ενεργή σχέση με το μέσο).

Στόχος είναι:

Να γίνει μια απεικόνιση των συνηθειών των παιδιών-νέων κατά την χρήση του internet.

Να διερευνηθεί η επίδραση του μέσου στην κοινωνικότητά τους.

Να διερευνηθεί η επίδραση του μέσου στην ψυχολογία τους.

Να διερευνηθεί η επίδραση του μέσου στη σχολική τους επίδοση και πως αυτό μεταβάλλει τις δομές
μάθησης.

Και δευτερευόντως να διαφανούν παράλληλα οι θέσεις γονέων και σχετικών φορέων για τα ζητή-
ματα αυτά.

Α. Σύντομη ιστορία του διαδικτύου

Οι απαρχές: Θα μπορούσε να θέσει κανείς τις ρίζες του στην εφεύρεση του τηλεφώνου από τον
Α. Γκραχαμ Μπελ το 1876, καθώς ακόμη και σήμερα κατά βάση χρησιμοποιείται το τηλεφωνικό

δίκτυο για την μετάδοση της πληροφορίας. Το 1929 η AT&T δημιουργεί το ομοαξονικό καλώδιο που επιτρέπει εκπομπή διπλής κατεύθυνσης. Την περίοδο 1930-40 ομάδες εργασίας στο MIT ασχολούνται με την ανάπτυξη επικοινωνιακών διασυνδεδεμένων μοντέλων. Μια πληθώρα τεχνολογικών εξελίξεων που ακολουθούν τα επόμενα χρόνια οδηγούν σταδιακά στην τελική μορφή του επαναστατικού αυτού μέσου. Παράλληλα αρχίζει να διαφαίνεται στον τομέα της λογοτεχνίας η δομή και κάποια βασικά χαρακτηριστικά του διαδικτύου, που όμως φαντάζει ως εξωπραγματική επιστημονική φαντασία (ο Αργεντινός Χόρχε Λουίς Μπόρχες στο διήγημά του, Η Βιβλιοθήκη της Βαβέλ, περιγράφει ένα υπερκείμενο με άπειρο αριθμό βιβλίων για όλα τα πιθανά θέματα σε όλες τις δυνατές γλώσσες).

Το 1962 στο πλαίσιο του ψυχρού πολέμου ανατίθεται στον Paul Baran, της εταιρίας RAND να μελετήσει λύσεις για ένα αποκεντρωμένο και λιγότερο τρωτό σύστημα διοίκησης και μεταγωγής πακέτων πληροφορίας, έτσι ώστε να έχουν πολλές εναλλακτικές οδούς μετάδοσης της πληροφορίας ενώ από την άλλη να διασφαλίζεται η μυστικότητα. Στα χρόνια που ακολουθούν αναπτύσσονται από διαφορετικές πλευρές συστήματα, πρωτόκολλα επικοινωνίας κ.λπ. που οδηγούν ολοένα και πιο κοντά στη σημερινή μορφή του διαδικτύου.

Το 1974 καταγράφεται η πρώτη χρήση της λέξης internet και στο δίκτυο ανταλλάσσουν δεδομένα μόνο γύρω στους 30 υπολογιστές. Το 1976 αναπτύσσεται το πρωτόκολλο Ethernet γίνεται η πρώτη δορυφορική σύνδεση Ευρώπης- Αμερικής και η βασίλισσα Ελισσάβητ στέλνει το πρώτο e-mail. Από το σημείο αυτό και μετά οι εξελίξεις ήταν ραγδαίες. Το 1982 εμφανίστηκε περιορισμένη ανταλλαγή εμπορικής αλληλογραφίας και εταιρικών πληροφοριών μέσα από το internet. Την επόμενη χρονιά ιδρύεται η πρώτη επιτροπή για το internet εμφανίζεται το Domain Name System DNS και σε γενικές γραμμές το internet παίρνει περίπου τη σημερινή του μορφή, ενώ οι υπολογιστές που είναι συνδεδεμένοι σ' αυτό είναι λίγο πάνω από 500.

Το 1984 εμφανίζεται το πρώτο free software project βασισμένο στη συλλογική δικτυακή εφυΐα (το GNU πρόδρομος του Linux). Στα επόμενα χρόνια αναπτύσσονται γλώσσες προγραμματισμού που βοηθούν την εξέλιξη του internet και το 1987 κάνουν την εμφάνισή τους τα Windows 1.01 το λειτουργικό σύστημα που θα δώσει νέα ώθηση στην εμπορική χρήση των Νέων Τεχνολογιών ενώ θα οδηγήσει στην δημιουργία γραφικού περιβάλλοντος, φιλικού προς τον μέσο χρήστη. Την ίδια όμως χρονιά εμφανίζεται και ο πρώτος ψηφιακός, χριστουγεννιάτικος ιός που προσβάλλει το BIT-NET. Τη χρονιά αυτή φτάνει το πρώτο e-mail στο Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας στην Κρήτη μέσω σύνδεσης UUCP και εισάγεται η έννοια του κυβερνοχώρου (William Gibson Νεκρομάντης).

Το 1988 η κυκλοφορία αυξάνεται σημαντικά και οι υπολογιστές στο internet φτάνουν τους 56.000. Το 1989 γίνεται αντιληπτή η κυβερνοκατασκοπεία.

Το 1990 είναι χρονιά σταθμός για το internet. Ο Tim Berners – Lee δημιουργεί στο CERN της Ελβετίας ένα σύστημα hypertext με γρήγορη και εύκολη πρόσβαση για την επιστημονική κοινότητα το World Wide Web (WWW) Αρχικά το διαδίκτυο- internet εξελίσσεται ως απαραίτητο μέσο των εκπαιδευτικών και κυβερνητικών παραγόντων. Στα χρόνια που ακολουθούν μια ολόκληρη τεχνολογία- τεχνογνωσία αναπτύσσεται γύρω από το internet ενώ εμφανίζονται σταδιακά οικονομικοί κολοσσοί στον τομέα της Νέας Τεχνολογίας, που γίνεται ολοένα πιο εμπορευματοποιήσιμη και ανοιχτή προς το ευρύ κοινό. Νέες επιχειρήσεις εμφανίζονται συνεχώς, έτοιμες να αναπτύξουν και να προσφέρουν υπηρεσίες και προγράμματα, που θα βοηθήσουν τους ανθρώπους να «ταξιδέψουν» στο διαδίκτυο και να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες τους (παροχές internet, εταιρείες ανάπτυξης λογισμικού γραφικών για το διαδίκτυο, επιχειρήσεις ηλεκτρονικού εμπορίου κ.λπ.)

Το internet στην Ελλάδα: Το 1991 γίνεται η σταδιακή σύνδεση του Μετσόβειου Πολυτεχνείου με το Ariadne-t και europenet. Το 1995 παρατηρείται η γενίκευση της εμπορευματοποίησης του μέσου ενώ την ίδια χρονιά στην Ελλάδα ιδρύεται η FORTHNET η πρώτη πάροχος internet στην Ελλάδα.

Τελική εικόνα του μέσου: Το 1996 το μεγαλύτερο μέρος της κυκλοφορίας στο internet διεξάγεται μέσω ISP (ιδιωτικές εταιρείες παροχής πρόσβασης προς το internet) και επίσης εμφανίζεται το πρώτο on-line chat σε επίπεδο αρχηγών κρατών. Το 1997 καταγράφονται 1.200.000 δικτυακοί τόποι, ενώ για πρώτη φορά ακούγεται η άποψη «όποιος δε θα διαθέτει πρόσβαση στο internet θα είναι πολίτης δεύτερης κατηγορίας». Την ίδια χρονιά εισάγεται η Web τηλεόραση και προσδιορίζεται θεωρητικά η διαφορά τηλεόρασης- διαδικτύου (η πρώτη θεωρείται μέσο «push» καθώς μικρός αριθμός παροχέων «σπρώχνει» το υλικό στο μεγάλο κοινό ενώ το δεύτερο είναι μέσο «pull» όπου οι χρήστες αποφασίζουν μόνοι τους, τι θέλουν).(RAM, Ιανουάριος 2000, τεύχος 132, σελ.380-383)

Βασικά χαρακτηριστικά του διαδικτύου: Η εξάπλωση του διαδικτύου είναι ταχύτερη. Το 1999 με ένα πρόχειρο υπολογισμό φαίνεται πως το δημόσιο περιεχόμενο του WWW είναι περίπου 15 Terabyte. Την ίδια χρονιά αρχίζουν να διαφαίνονται εντονότερα οι πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις του μέσου καθώς πραγματοποιείται ο πρώτος «δικτυακός» πόλεμος προπαγάνδας κατά τους βομβαρδισμούς στο Κόσσοβο. Η ανοιχτή φύση του μέσου αναγνωρίζεται απ' όλους τους εμπλεκόμενους.

Σήμερα το διαδίκτυο δεν ανήκει σε κανέναν δηλ. αποτελεί δημόσιο αγαθό, όπως ακριβώς και το βασικό λογισμικό που το υλοποιεί. Κυρίαρχο μοντέλο λειτουργίας του είναι η «οικονομία του δώρου» (π.χ. ο internet explorer συνοδεύει δωρεάν τα προγράμματα της Microsoft), και η ελεύθερη διακίνηση της πληροφορίας, (source) κώδικας. Συγκροτεί θεωρητικά έναν εικονικό χώρο ίσων ευκαιριών και ευνοεί την εύκολη δημιουργία κοινοτήτων ενδιαφερόντων. Ο καθένας έχει δικαίωμα να ακουστεί μέσα από το internet αν και η ταχύτητα και η αμεσότητα της επικοινωνίας μειώνει την αξιοπιστία του. Πρόκειται πάντως για ένα πολύ απαιτητικό και πολυδιάστατο μέσο.).(RAM, Ιανουάριος 2000, τεύχος 132, σελ.380-383)

«Το διαδίκτυο αποτελεί σημαντική πηγή διερεύνησης και κατανόησης των πολιτισμικών διαφορών· ελαχιστοποιεί μια σειρά γεωγραφικών, θεσμικών και χρονικών περιορισμών στη μετάδοση της πληροφορίας, επιπλέον προάγει το διάλογο, τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση και ενθαρρύνει την ισότιμη επικοινωνία.» (Οδυσσέας Ευαγγέλου, *Διερεύνηση και διαπολιτισμική εκπαίδευση: Δυνατότητες και περιορισμοί*, διαθέσιμο στη <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos12/evaggelou.pdf> 5/12/2008)

Από την άλλη πάλι θεωρείται το κυριότερο όργανο της «Κοινωνίας της Γνώσης» σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία όπου αναπτύσσονται τα βασικά της ιδεώδη εξιδανικευμένα (παγκόσμια κοινότητα, παγκόσμιος πολίτης, ελευθερία έκφρασης, δημοκρατία, ίσες ευκαιρίες, δια βίου εκπαίδευση κ.λπ.). τίθενται όμως επιτακτικά κάποια βασικά ερωτήματα που αναζητούν απάντηση μη εξιδανικευμένη: «Τα πέντε δισεκατομμύρια περίπου ανθρώπων που δεν ξέρουν να χρησιμοποιούν το internet άρα αποκλείονται από την «Κοινωνία της Γνώσης» και τις κοσμοπολίτικες συνδηλώσεις της, τα εκατομμύρια παιδιών που θνήσκουν ετησίως χωρίς καμιά εκπαιδευτική ευκαιρία αλλά και χωρίς καμιά ευκαιρία επιβίωσης, οι γυναίκες που σε αρκετές χώρες του πλανήτη αποκλείονται θεσμικά από το κοινό αγαθό της εκπαίδευσης, τι θέση ακριβώς δύναται να αξιώσουν στο κοσμοπολίτικο αυτό περιβάλλον; Και τελικά μια Κοινωνία της Γνώσης που γέμει αποκλεισμών και ως τέτοια αποσυναρτάται από κάθε προοπτική κοινωνικής δημοκρατίας, πόσο εφικτή και πόσο ευύψωνη μπορεί να είναι;» (Νίκος Ε. Παπαδάκης, *Ατομικός φιναλισμός και κοινωνική δημοκρατία στην Κοινωνία της Γνώσης: Όψεις του «αυτονόητου»*, σελ.154 διαθέσιμο στη <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos8/11.pdf> ημ.5/12/2008)

B. Παιδί και internet (διαδίκτυο)

Όπως φάνηκε από τα προλεγόμενα σε σύντομο χρονικό διάστημα και ιδιαίτερα μετά το 1996 μεγάλος αριθμός νοικοκυριών απέκτησε πρόσβαση στο internet. Αυτό το διάπλοτο άνοιγμα «παράθυρων» για κάποιους είναι τρομακτικό. Αυτή τη στιγμή έχουμε τις πρώτες γενιές παιδιών που έ-

χουν πρόσβαση στο «θησαυροφυλάκιο γνώσης» Οι γονείς παρακολουθούν τις τεχνολογίες στα χέρια των παιδιών τους να αλλάζουν πριν προλάβουν να τις καταλάβουν. Τα ΜΜΕ διαφημίζουν συνεχώς τη χρήση του, ενώ κάθε φορά που εμφανίζεται ένα ηλεκτρονικό έγκλημα, τα ίδια τα ΜΜΕ παρουσιάζουν πληθώρα άρθρων σύμφωνα με τα οποία το internet είναι όργανο της παγκοσμιοποίησης που εκμαυλίζει αγνά παιδιά ή χρησιμοποιείται από τους αναρχικούς (χάκερ) του κυβερνοχώρου και τις πολυεθνικές για να παραβιάζουν το προσωπικό απόρρητο. Συνάμα οι μέσοι γονείς στη σύγχρονη δυτική κοινωνία δουλεύουν συνήθως και οι δυο. Λείπουν αρκετές ώρες από το σπίτι και νιώθουν ακόμη περισσότερο την ανάγκη να ελέγχουν τις κινήσεις των παιδιών τους. Αν είναι δυνατόν «να τα έκλειναν στο σπίτι» Η Νέα Τεχνολογία, το internet έδωσε τη «λύση»: ένα σύστημα τόσο ψυχαγωγικό, ώστε να τα κρατά στο σπίτι και τόσο απελευθερωτικό ώστε να τα πηγαίνει παντού. (RAM, τεύχος 143, Ιανουάριος 2001, σελ.109-130)

Από την άλλη στο διαδίκτυο θα μπορούσαν να αποδοθούν όλα τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που συνοδεύουν τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και το ίδιο το μέσο αποδεικνύεται πολύπλοκότερο και ως εκ τούτου έχει διαφορετικές επιρροές τόσο στην κοινωνικότητα όσο και στην μάθηση. (Ιωάννης Ι. Κεκές & Ηρώ Μυλωνάκου-Κεκέ, *Διαδίκτυο(Internet) και Μάθηση: Οι στρατηγικές για την «πλοήγηση και η διδακτική τους αξία* διαθέσιμο στην <http://www.pischools.gr/publications/epitheorisi/teychos5/> ημ. 5/12/2008) Όταν όμως το διαδίκτυο εμπλέκεται στην παροχή της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης των παιδιών τότε προκύπτουν προβλήματα ποιότητας και ελέγχου του περιεχομένου. (Νικόλαος Αβούρης, Κωσταντίνος Σολωμός, Νικόλαος Τσέλιος, *Το διαδίκτυο ως εργαλείο παροχής ανοικτής και εξ-αποστάσεως εκπαίδευσης: εναλλακτικοί μηχανισμοί ελέγχου ποιότητας*, διαθέσιμο στη http://www.eap.gr/news/EXAGGELIA_SYNEDRIOU/synedrio/html/sect5/22.htm ημ 5/12/2008)

Τι κάνουν τα παιδιά στο internet; Πέρασαν αρκετά χρόνια από την εισβολή του διαδικτύου τόσο στις σχολικές τάξεις όσο και σε ιδιωτικούς χώρους πρόσβασης (οικογενειακές εστίες, internet-café, κ.λπ.). Παρ' όλα αυτά όμως δεν θα πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός πως ακόμη και στις ανεπτυγμένες χώρες ένα προνομιακό ποσοστό μαθητών μόνο, έχει πρόσβαση στο internet, ενώ όπως είναι φυσικό στις αναπτυσσόμενες και υπανάπτυκτες χώρες τα πράγματα είναι πολύ χειρότερα. Όταν όμως τα παιδιά έχουν πρόσβαση στο internet ποιες τοποθεσίες επιλέγουν να επισκεφτούν;

Διεθνείς στατιστικές μιλούν για εκτενή χρήση δικτυακών τόπων με παιχνίδια (δικτυακά ή γενικά ψηφιακά) και σε σελίδες τηλεοπτικών ή κινηματογραφικών ηρώων. Τα λίγο μεγαλύτερα παιδιά στο στάδιο της προεφηβείας αφιερώνουν κυρίως το δικτυακό τους χρόνο στην αναζήτηση μουσικής από τα αγαπημένα τους συγκροτήματα. Γι' αυτά το διαδίκτυο αποτελεί φυσική προέκταση της κοινωνικής τους ζωής. Ένα ποσοστό παιδιών ηλικίας 9-12 ετών προχωρούν παραπέρα και

επικοινωνούν με ηλεκτρονικά μηνύματα. Μάλιστα πολλά απ' αυτά δεν περιορίζονται στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που τους παραχωρούν από την οικογένεια ή το σχολείο αλλά δημιουργούν τα δικά τους ηλεκτρονικά ταχυδρομεία χρησιμοποιώντας τις δωρεάν υπηρεσίες του διαδικτύου, στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση από οποιοδήποτε υπολογιστή και μακριά από τη γονεϊκή εποπτεία. Μέσω των ηλεκτρονικών μηνυμάτων τα παιδιά ανταλλάσσουν τις ιστορίες τους, τις εικόνες τους, τα αγαπημένα τραγούδια τους ή χρήσιμα προγραμματάκια που «κατέβασαν» από το internet. Στο σημείο αυτό τίθεται το ζήτημα της καταπάτησης των πνευματικών δικαιωμάτων, καθώς το μεγαλύτερο μέρος αυτών των τραγουδιών ή προγραμμάτων είναι «πειρατικό» (παράνομα διακινούμενο) ενώ από την άλλη τα παιδιά δεν δείχνουν να έχουν ιδιαίτερη επίγνωση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας και των συνεπειών της καταπάτησής του (νομικών, ηθικών, κοινωνικών, οικονομικών κ.λπ.). Ειδικότερα στον τομέα της επικοινωνίας, οι έφηβοι (στις ανεπτυγμένες χώρες) θεωρούν την σύνδεση στο internet απαραίτητη ανάγκη. Ατέλειωτες ώρες αφιερώνουν στην διαδικτυακή επικοινωνία (email, chat-rooms, forum, face book, κ.ά.) ενώ αυτή θεωρείται φυσική προέκταση της «ζωντανής» επικοινωνίας. Κύριες χρήσεις του διαδικτύου λοιπόν φαίνεται να είναι η ψυχαγωγία, η επικοινωνία, η ενημέρωση. Απ' όλα τα μνημένα παιδιά μόνο ένα μικρό ποσοστό 5-10% επιζητεί στο διαδίκτυο πιο εξεζητημένα πράγματα. (RAM, τεύχος 143, Ιανουάριος 2001, σελ.109-130)

Ας δούμε όμως τα ενδιαφέροντα των παιδιών κατά μέσο όρο, κατά ηλικιακή ομάδα, όπως εμφανίζονται σε έρευνα στο ειδικό ένθετο αφιέρωμα της Εφημερίδας Έθνος της 9/9/2007, όπου σκιαγραφούνται οι προτιμήσεις των παιδιών, ενώ παράλληλα δίνονται οδηγίες προς τους γονείς για την ασφαλή περιήγηση των παιδιών τους.

Προτιμήσεις κατά ηλικιακή ομάδα:

5-6 ετών: Τα παιδιά αυτής της ηλικίας μπορούν να ακολουθήσουν εντολές που τους δίνονται, να χρησιμοποιούν το ποντίκι και να παίζουν παιχνίδια στον υπολογιστή. Στην περιήγησή τους στο internet εξαρτώνται από τους ενήλικες (μεγαλύτερα αδέρφια, γονείς, κ.λπ.) γιατί μόνα τους δυσκολεύονται στην ανεύρεση δικτυακών τοποθεσιών, στην ερμηνεία των πληροφοριών που τους παρέχει το μέσο, ενώ δεν είναι σε θέση να στείλουν μόνα τους email.

7-8 ετών: Τα παιδιά αυτής της ηλικίας αν κι έχουν ισχυρά ανεπτυγμένη την αίσθηση των οικογενειακών δεσμών αρχίζουν σιγά-σιγά να αναπτύσσουν την αίσθηση της δικής τους ηθικής ταυτότητας και συνήθως ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες των μεγαλύτερων παιδιών στη ζωή τους. Είναι εύπιστα και δεν αμφισβητούν όσους δείχνουν να έχουν εξουσία. Τα παιδιά αυτής της ηλικιακής ομάδας συνηθίζουν κατά την περιήγησή τους στο internet να παίζουν διαδραστικά παιχνίδια και γενικά απασχολούνται με την ψυχαγωγία τους. Πολλά από αυτά τα παιδιά χρησιμοποιούν ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και ίσως πειραματίζονται σε δωμάτια συνομιλίας (chat rooms) που δεν τους

επιτρέπουν οι γονείς τους. Δυστυχώς λόγω της ευπιστίας που χαρακτηρίζει την ηλικία τους εύκολα κοινοποιούν προσωπικά στοιχεία δικά τους ή της οικογένειάς τους.

9-12 ετών: Τα προεφηβικά χρόνια είναι περίοδος ραγδαίων αλλαγών κατά την οποία τα παιδιά είναι απόλυτα εξαρτημένα από την οικογένειά τους, ενώ παράλληλα αποζητούν σταδιακά την ανεξαρτητοποίησή τους. Αρχίζουν να ενδιαφέρονται περισσότερο για τον κόσμο των ενηλίκων γύρω τους ενώ οι σχέσεις με τους φίλους αρχίζουν να γίνονται πολύ σημαντικές. Σ' αυτήν την ηλικία τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών σχετικών με τις εργασίες τους. Μεταφορτώνουν μουσικά κομμάτια, χρησιμοποιούν ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, παίζουν διαδικτυακά παιχνίδια και μπορούν να συμμετέχουν σε διάφορες ηλεκτρονικές ψηφοφορίες που αφορούν στους αγαπημένους τους τραγουδιστές, ηθοποιούς κ.λπ.. Ο τρόπος επικοινωνίας που επιλέγουν είναι τα άμεσα μηνύματα.

13-17 ετών: οι μεγαλύτεροι έφηβοι γνωρίζουν στην πλειοψηφία τους πολύ καλά τον χώρο του διαδικτύου, πράγμα που καθιστά δύσκολο τον έλεγχό τους από τους γονείς, που συχνά υπολείπονται σε γνώσεις. Οι γονείς θα πρέπει να φυλάνε σε ασφαλές μέρος τους προσωπικούς κωδικούς τους. Οι έφηβοι αν και είναι ανοιχτοί σε νέες ιδέες δεν διαθέτουν πείρα ώστε να κρίνουν την εγκυρότητά τους. Οι έφηβοι στο διαδίκτυο μεταφορτώνουν μουσικά κομμάτια, χρησιμοποιούν άμεσα μηνύματα και γενικά διάφορες μορφές διαδικτυακής επικοινωνίας και παίζουν διαδικτυακά παιχνίδια. (ειδικό ένθετο αφιέρωμα της εφημερίδας *Έθνος* της 9/9/2007)

Ειδικότερα γι αυτήν την ηλικιακή ομάδα που είναι και η πιο ενεργή, η ομάδα SafeNetHome στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής δράσης SaferInternet διεξήγαγε έρευνα, σε συνεργασία με το ΤΕΙ Θεσσαλονίκης και τη Δρ. Μεντζέλου, που είχε σαν στόχο να αποτυπώσει την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την χρήση του διαδικτύου από τους εφήβους (16-19 χρόνων). Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Λάρισα, Πάτρα, Χανιά και Καβάλα από τον Μάιο μέχρι τον Ιούλιο του 2006, σε σύνολο 590 νέων (290 κορίτσια και 300 αγόρια).

Από τους ερωτηθέντες το 70% χρησιμοποιεί Η/Υ και κατ' επέκταση και το διαδίκτυο. Οι περισσότεροι χρήστες μαθαίνουν υπολογιστή γιατί χρειάζεται στις σπουδές τους ενώ τη χρήση διαδικτύου την μαθαίνουν εμπειρικά. Οι περισσότεροι θεωρούν ως έξυπνο εργαλείο το διαδίκτυο αλλά το χρησιμοποιούν προς το παρόν για τη διασκέδαση τους.

Το ίντερνετ κερδίζει συνεχώς έδαφος σε σχέση με την τηλεόραση, ισχυρίζονται αρκετοί νέοι στην Ελλάδα, από την ώρα που άρχισαν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο. Οι ώρες που αφιερώνουν πλέον στην τηλεόραση λιγοστεύουν συνεχώς. Μαθαίνουν από το διαδίκτυο τα νέα της αθλητικής ομάδας τους στο εξωτερικό, καθώς και για τα νέα κινηματογραφικά φιλμ. Για τις νέες κυκλοφορίες CD, νέα από τις συναυλίες συγκροτημάτων, ακόμη και κουτσομπολιά για τους καλλιτέχνες, κλπ.

Από αυτούς τους χρήστες το 38% των κοριτσιών και 29% των αγοριών ανταλλάσσουν αρχεία μεταξύ τους, φωτογραφικό υλικό, ιστορίες και μουσικό υλικό.

Από τα άτομα που χρησιμοποιούν ή διατηρούν blog (σελίδα, ημερολόγιο διαδικτύου) τα περισσότερα είναι λίγο ενημερωμένα σχετικά με τα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Επίσης ενώ οι περισσότεροι γνωρίζουν ότι είναι απαγορευμένο να «κατεβάζεις» (download), μουσική από το διαδίκτυο οι περισσότεροι το κάνουν. Ποσοστό 51% των χρηστών «κατεβάζουν» μουσική !!! Επίσης ποσοστό 23% χρησιμοποιεί peer to peer για να κατεβάσει – ανταλλάξει μουσική και ταινίες !! Τα αγόρια «κατεβάζουν» μουσική σε ποσοστό διπλάσιο από τα κορίτσια.

Από το υπόλοιπο 30% που δεν χρησιμοποιεί το διαδίκτυο, το 20% δεν γνωρίζει τη χρήση του Η/Υ !! Ενώ το 10% απάντησε ότι δεν χρησιμοποιεί υπολογιστή, γιατί δεν τον χρειάζεται και ότι βρίσκει ακριβή τη χρήση του διαδικτύου.

Το 80% των εφήβων βεβαιώνουν ότι τα χρήματα, που απαιτούνται για τη χρησιμοποίηση του διαδικτύου, τα λαμβάνουν από τους γονείς τους.

Από αυτούς που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο μέσω Η/Υ, μόνο το 10% το χρησιμοποιεί από το χώρο εργασίας του, ενώ ποσοστό 21% το χρησιμοποιεί από Πανεπιστήμια / ΤΕΙ (σαν χώρο εργασίας)

Το 44% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο από το σπίτι του κυρίως για προσωπικούς λόγους, διαδικτυακά παιχνίδια, emails, γενικές πληροφορίες και ελάχιστοι τώρα τελευταία για δημιουργία και συμμετοχή σε blog.

25% των ερωτηθέντων χρησιμοποιεί το διαδίκτυο από Internet station ή Cafe.

- Αξιοσημείωτο και ταυτόχρονα πολύ σημαντικό για την εξέλιξη της δράσης για την ασφάλεια στο διαδίκτυο, είναι ότι από αυτούς που το χρησιμοποιούν, το 21% (1/5 των χρηστών) αγνοεί εντελώς τους κινδύνους του διαδικτύου.
- Το 28% δηλώνει ότι έχει ενημερωθεί για θέματα κινδύνων κυρίως από την τηλεόραση και 27% των χρηστών από τον ημερήσιο ή τον εξειδικευμένο τύπο.
- Παρόλο που η καμπάνια για την ασφάλεια στο διαδίκτυο εντείνει τις προσπάθειες της για συνεχή ενημέρωση, ποσοστό περίπου 60%, δεν γνωρίζει πού πρέπει να απευθυνθεί σε περίπτωση κινδύνου. Αυτό φανερώνει ότι ναι μεν οι χρήστες πιθανώς να αναγνωρίζουν τον κίνδυνο αλλά δεν ξέρουν πού να απευθυνθούν για να προστατευθούν από αυτόν ή πώς να τον καταπολεμήσουν.

Ένα άλλο σημαντικό σημείο που πρέπει να τονιστεί είναι ότι κίνδυνοι του διαδικτύου παραμυθένουν και στα κινητά τηλέφωνα. Μπορεί λοιπόν να έχουμε ένα ποσοστό 20% που δεν γνωρίζει και δεν χρησιμοποιεί Η/Υ και διαδίκτυο αλλά χρησιμοποιεί το διαδίκτυο από το κινητό τηλέφωνο.

Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό, γιατί οι κίνδυνοι που υπάρχουν στο διαδίκτυο δεν είναι αποκλειστικότητα του Η/Υ αλλά αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της χρήσης των κινητών τηλεφώνων. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι οι νέοι και κυρίως ανήλικοι καταναλωτές πιο περίεργοι και πιο ευάλωτοι, πολλές φορές «αγοράζουν» από το κινητό τους ακόμη και υλικό απαγορευμένο για την ηλικία τους. Χρήσιμη υπενθύμιση, ότι κινητό τηλέφωνο, στην Ελλάδα, έχει στην κατοχή του το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών ηλικίας άνω των 11 ετών, επειδή αποτελεί μέσο άμεσης επικοινωνίας της δυάδας γονιού-παιδιού. Γίνεται φανερό λοιπόν πόσο κρίσιμη έχει γίνει πλέον η κατάσταση. (Ελληνική Καταναλωτική Οργάνωση Ε.ΚΑΤ.Ο, *Έρευνα της Ε.ΚΑΤ.Ο για τις συνήθειες και τη χρήση του Διαδικτύου από τους νέους*, διαθέσιμο στη http://www.ekato.org/gr/research/2006/Internet_Use_survey.pdf ημ. 7/12/2008)

Θετικές και αρνητικές σχέσεις internet- παιδιών: Έρευνες της American Psychological Association (APA) που αφορούν στις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του internet, στην ψυχολογία και την κοινωνική συμπεριφορά των εφήβων επικεντρώθηκαν σε έξι τομείς μεταξύ των οποίων η συμπεριφορά των εφήβων σε chat rooms, την χρήση των άμεσων μηνυμάτων, τη χρήση του internet για την βελτίωση των ακαδημαϊκών τους γνώσεων, την χρήση του γλωσσικού στυλ αλλά και τις «εικονικές» ταυτότητες που υιοθετούν.

Από την έρευνα αυτή διαφαίνεται η δυνατότητα του μέσου να ευνοήσει την επικοινωνία νέων απομονωμένων ή και περιθωριοποιημένων μέσω των message boards, όπου δημιουργείται τελικά ένας τύπος υποκοουλτούρας, που κάποιες φορές οδηγεί στον αυτοτραυματισμό των νέων ύστερα από την κοινωνική αποδοχή και ενθάρρυνση που τους παρέχει αυτού του είδους η επικοινωνία. Παρά το γεγονός πως έχουν δημιουργηθεί υπηρεσίες ελέγχου αυτού του είδους των δικτυακών ομάδων, συχνά φτάνουν στη δημοσιότητα παρόμοια περιστατικά.

Από την άλλη πάλι σε έρευνες που έγιναν σε μη ανεπτυγμένες χώρες ή σε ομάδες παιδιών από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα, φάνηκε πως το διαδίκτυο λειτουργεί ως συμπληρωματικό ενημερωτικό μέσο για τους νέους, ειδικότερα αφού οι συνθήκες δεν επιτρέπουν σε αυτές τις ομάδες νέων, να έχουν άλλου είδους πρόσβαση σε θέματα που τους ενδιαφέρουν. Οι νέοι αυτοί συνήθως ενδιαφέρονται για πληροφορίες σχετικές με ζητήματα υγείας, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, δίαιτα, διατροφή, άσκηση, καλή φυσική κατάσταση κ.λπ. (American Psychological Association (APA) διαθέσιμο στην <http://www.apa.org/releases/youthwww0406.html> ημ. 5/12/2008)

Επίδραση στην κοινωνική ανάπτυξη: Ενδιαφέροντα στοιχεία που αφορούν στην κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, μας δίνει και η έρευνα για την χρήση του διαδικτύου στο σπίτι, από παιδιά κυρίως χαμηλών κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων. Στην έρευνα αυτή στην οποία συμμετείχαν παιδιά χαμηλών κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων στην Αμερική έγινε φανερό πως οι νέοι αυτοί δεν χρησιμοποιούσαν το internet για επικοινωνία (στο τέλος της έρευνας το 57% των συμμετεχόντων είχαν αναπτύξει διαδικτυακή επικοινωνία) Ό κύριος λόγος αν και προφανής, στην αρχή δεν έγινε αντιληπτός. Οι φίλοι των παιδιών αυτών, καθώς και οι συγγενείς τους προέρχονταν από παρόμοια στρώματα με αποτέλεσμα να μη διαθέτουν πρόσβαση στο internet, επομένως δεν είχαν με ποιον να επικοινωνήσουν.

Η ίδια αυτή έρευνα έδειξε πως η χρήση του διαδικτύου δεν έφερε σημαντικές αλλαγές στην κοινωνικότητα των παιδιών καθώς τα παιδιά ακόμη και μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, είχαν τον ίδιο αριθμό φίλων με τους οποίους συναντιούνταν, ενώ δεν παρουσιάστηκαν σημαντικές μεταβολές στον συνολικό χρόνο που δαπανούσαν κατά τις επαφές τους με την οικογένειά τους και τις παρές τους. Από την άλλη δεν αυξήθηκε ιδιαίτερα η συμμετοχή τους σε κοινωνικές εκδηλώσεις.

Επίδραση στην ψυχολογία των παιδιών: Οι έρευνες που επικεντρώθηκαν στις επιπτώσεις της χρήσης του internet στην ψυχολογία των παιδιών δεν έδειξαν κάποια άμεση συσχέτιση, όταν επεκτάθηκαν σε βάθος χρόνου. Κάποιες έρευνες που στόχευαν στη συσχέτιση κατάθλιψης- χρήσης internet ενώ αρχικά έδειξαν κάποια συσχέτιση, η σε βάθος χρόνου παρακολούθηση έδειξε πως αυτά τα αποτελέσματα εξαφανίζονται ύστερα από την μακρά εμπειρία της γνωριμίας με το μέσο. Όσο αφορά στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης των παιδιών από την χρήση του internet φάνηκε πως τα αποτελέσματα ήταν παροδικά και αφορούσαν τον πρώτο καιρό μόνο της γνωριμίας τους με το μέσο, που αποτελούσε καινοτομία στη ζωή τους. Γενικά είναι φανερό πως οι έρευνες στους τομείς αυτούς είναι ανεπαρκείς. (Linda A. Jackson, Alexander von Eye and Frank Biocca: Michigan State University, *Children and Internet Use: Social, Psychological and Academic Consequences for Low-income Children* διαθέσιμο στη <http://www.apa.org/science/psa/sbjacksonprt.html>, ημ. 5/12/2008)

Ωστόσο συχνά γίνεται λόγος για φαινόμενα εθισμού και εξάρτησης των παιδιών από το internet. Μάλιστα καθώς φαίνεται ολοένα και περισσότερο γίνεται ορατό το πρόβλημα αυτό, με αποτέλεσμα όλο και περισσότερο να ασχολούνται οι γονείς και οι αρμόδιοι φορείς με το ζήτημα αυτό. Ανεξάρτητα από το αν η αιτία του προβλήματος είναι το internet ή άλλοι παράγοντες, σίγουρα η υπερβολική χρήση του, κάνει ορατό ένα πρόβλημα.

Έτσι λοιπόν από την ομιλία της κ. Αλεξάνδρας Καππάτου, Ψυχολόγου-Παιδοψυχολόγου, που παρατίθεται στον δικτυακό τόπο του Saferinternet, με θέμα: *Εθισμός στο διαδίκτυο – οδηγίες στους γονείς*, και στόχο την ενημέρωση βλέπουμε πως:

«Τα πιο ευάλωτα παιδιά σύμφωνα με την υπηρεσία εξάρτησης από τον υπολογιστή της Ιατρικής Σχολής του Χάρβαρντ είναι εκείνα που είναι μόνα και βαρυστημένα ή από οικογένειες που κατέχουν δεν είναι στο σπίτι για να σχετίζεται μαζί τους και να συζητά επιστρέφοντας από το σχολείο. Τα παιδιά που δεν είναι δημοφιλή ή είναι ντροπαλά με τους συνομηλίκους, ελκύονται συχνά από την δημιουργία νέας ταυτότητας σε online επικοινωνίες. Τα αγόρια κυρίως είναι συχνά οι χρήστες των on line παιχνιδιών με ρόλους που δημιουργούν νέες ταυτότητες και συνεργάζονται με άλλους παίκτες. Παρότι παίζοντας αυτά τα παιχνίδια με χιλιάδες άλλους χρήστες μπορεί να φαίνεται ότι έχουν μια κοινωνική δραστηριότητα, ωστόσο για τα εσωστρεφή παιδιά ή τους έφηβους, το υπερβολικό παιχνίδι μπορεί μακροπρόθεσμα να τους απομονώσει από τους φίλους και τους γονείς. Το ενδεχόμενο του εθισμού ή της πιθανής εξάρτησης από διάφορες – ψυχαγωγικές κυρίως – ασχολίες που προσφέρει ο υπολογιστής συζητείται από το 1987. Πήρε όμως μεγαλύτερες διαστάσεις μετά το 1996, όταν αρκετοί ειδικοί ψυχίατροι και ψυχολόγοι θεώρησαν ότι η υπερβολική ενασχόληση με τον υπολογιστή μπορεί να προκαλέσει εθισμό και αναγνώρισαν το συγκεκριμένο πάθος ως αυθόπαρκτη διαταραχή και εξάρτηση με παρόμοια κριτήρια με αυτά των άλλων εξαρτήσεων. Κάποιοι διαφώνησαν και κάποιοι τήρησαν στάση αναμονής στο ζήτημα της διάγνωσης ως προς το αν η πολύωρη και μανιώδης ενασχόληση με τον υπολογιστή αποτελεί όντως εξάρτηση ή απλώς σύμπτωμα ενός σοβαρότερου προβλήματος.

Σήμερα οι περισσότεροι ερευνητές στο τομέα των εξαρτήσεων προτείνουν ότι η διαταραχή εξάρτησης από το ίντερνετ, μια ψυχοφυσιολογική διαταραχή που εμπεριέχει την ανοχή, συμπτώματα απομόνωσης, τις συναισθηματικές διαταραχές και την διακοπή των κοινωνικών σχέσεων, είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα που γίνεται γνωστό στη κοινωνία όσο αυξάνεται και η χρήση του υπολογιστή .» (διαθέσιμο στη http://www.saferinternet.gr/Portals/0/docs/Alexandra_Kappatou.pdf ημ 19/12/2008)

Οι απόψεις των παιδιών: Στον ελληνικό χώρο μια προσπάθεια του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων, εμπειρικής καταγραφής των σχέσεων που αναπτύσσουν τα παιδιά με το ίντερνετ καταγράφει σημαντικές απόψεις και θέσεις των ίδιων των παιδιών απέναντι στο μέσο. Η έρευνα του ινστιτούτου είχε θέμα: «Δημιουργική και ασφαλής χρήση του διαδικτύου από νέους και νέες ως 18 ετών» έγινε σε μαθητές/μαθήτριες γυμνασίων και λυκείων Καταγραφή-διερεύνηση στοιχείων και απόψεων με τη συμμετοχή 12 αρμόδιων φορέων & υπηρεσιών και υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Παιδείας. Υπεύθυνοι έρευνας: Γιάννης Κατερέλος, Πολυδεύκης Παπαδόπουλος

Διαφυλικές διαφορές: οι διαφυλικές διαφορές που σημειώνονται – σημαντικές ή λιγότερο σημαντικές – καταδεικνύουν μάλλον μια αποστασιοποίηση των κοριτσιών από το Ίντερνέτ. Του προσδίδουν μάλλον έναν εργαλειώδη ρόλο, στέκονται περισσότερο κριτικά και δύσπιστα ως προς

τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης του. Αναλυτικότερα, μέσα από την έρευνα, σημειώθηκε πως τα αγόρια υπερτερούν σε αριθμό τόσο ως προς την δυνατότητα πρόσβασης όσο και ως προς την επιθυμία πρόσβασης. Τα κορίτσια αντίθετα, είναι πιο δύσπιστα απέναντι στο Ιντερνέτ, το κατηγορούν περισσότερο από τα αγόρια ότι τείνει να οξύνει κάποια κοινωνικά προβλήματα όπως ναρκωτικά, εγκληματικότητα και τρομοκρατία, ενώ θεωρούν ως πιο υπαρκτό τον κίνδυνο πρόσληψης της φαντασιακής διάστασης ως πραγματικής. Παράλληλα, φαίνεται να φοβούνται περισσότερο από τα αγόρια «μια ρήξη του κοινωνικού ιστού», αφενός χαρακτηρίζοντας -σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι τα αγόρια- ως αντικοινωνική συμπεριφορά την υπερβολική ενασχόληση με το Ιντερνέτ αφετέρου διασφαλίζοντας την οικογενειακή συνεκτικότητα (μεταξύ γονέων και παιδιών) αποδίδοντας λιγότερη σημασία στο χάσμα των γενεών ως υπεύθυνο παράγοντα για την διαφωνία των γονιών τους σχετικά με την χρήση ή την κατάχρηση του Ιντερνέτ. Επίσης, τα κορίτσια σε σχέση με τα αγόρια, αναπτύσσουν σημαντικά λιγότερα θετικά συναισθήματα όσον αφορά την ενασχόλησή τους στο Ιντερνέτ. Τέλος, σημαντικό για την ασφάλειά τους φαίνεται να είναι ότι χαρακτηρίζουν λιγότερο ως μεγαλοφυΐες τους Hackers ενώ θεωρούν ως πιο υπαρκτό τον κίνδυνο που προκύπτει από την φαντασιακή διάσταση του Ιντερνέτ (κίνδυνος «βύθισης» στην εικονική πραγματικότητα).

Το φύλο παραμένει ένας ισχυρός διαφοροποιητικός παράγοντας εφόσον τα αγόρια έχουν ένα μέσο όρο περίπου διπλάσιο στην μέγιστη διάρκεια απασχόλησης μπροστά σε Η/Υ απ' ότι τα κορίτσια (ο μέσος όρος αγοριών κυμαίνεται στις 7.15 ώρες ενώ ο μέσος όρος κοριτσιών στις 4.75 ώρες. Στο σημείο αυτό, η έρευνα φαίνεται να καταδεικνύει γνωστά «διαφυλικά στερεότυπα»: τα κορίτσια πριμοδοτούν τις πολιτισμικές τους ανησυχίες (μουσική, κινηματογράφος, βιβλία) ή και την σχολική τους επίδοση, ενώ τα αγόρια ασχολούνται περισσότερο με επιστημονικά-τεχνολογικά θέματα. Και ενώ τα αγόρια αντλούν ικανοποίηση από τα διαδικτυακά παιχνίδια τα κορίτσια είναι περισσότερο ικανοποιημένα, από την βοήθεια για τις σχολικές εργασίες, από την προσφερόμενη ενημέρωση και από τις διαφημίσεις.

Αλλαγή ταυτότητας: Ο ορισμός του Ιντερνέτ, όπως προκύπτει από την έρευνα, ως ένα επικοινωνιακό κανάλι διασκέδασης και αλληλεπίδρασης της νέας γενιάς, φαίνεται να συγκλίνει με την φαντασιακή διάσταση που προσλαμβάνει το Ιντερνέτ για τους μαθητές: προσλαμβάνεται ως ένας χώρος όπου υπάρχει λεκτική αλληλεπίδραση, όπου οι άνθρωποι είναι κυρίως ότι θα ήθελαν και όχι ότι είναι, συνεπώς η πραγματική ατομική υπόσταση φαίνεται να είναι απύσχα (ή ήσσονος σημασίας). Αν και οι μαθητές αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν βίαιες και μη αποδεκτές συμπεριφορές εξαιρετικά δυσάρεστες για τις οποίες αναμφίβολα υπάρχουν συνέπειες (ακόμα και ποινικές), το άτομο δεν φαίνεται να βάλλεται σοβαρά ως φυσική υπόσταση: το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από την απάντηση που έδωσαν οι μαθητές για τους Hackers. Ο Hacker φαίνεται να δρα ως κάποιος, πολύ

έξυπνος, που στοχεύει σε απρόσωπους οργανισμούς («ενάντια στο σύστημα») ενώ δεν απειλεί μεμονωμένα άτομα.(διαθέσιμο στην

<http://www.iom.gr/inst/iom/gallery/%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91%20%CE%93%CE%99%CE%91%20%CE%91%CE%A3%CE%A6%CE%91%CE%9B%CE%95%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9F%20%CE%99%CE%9D%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9D%CE%95%CE%A4%20-%20%CE%99%CE%9F%CE%9C/Internet%20study.pdf> ημ.19/12/2008)

Η επίδραση του internet στη σχολική επίδοση των παιδιών

Είναι γεγονός πως τα παιδιά δείχνουν ιδιαίτερο ενθουσιασμό, κατά τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευσή τους, και στις σχολικές εργασίες τους, και ειδικότερα του internet . Επίσης δείχνουν να εξοικειώνονται πολύ γρήγορα με τη χρήση τους.

Ζευγάρια Αμερικανών που επέλεξαν τα παιδιά τους να ακολουθήσουν την «κατ' οίκον» εκπαίδευση και όχι την τυπική σχολική εκπαίδευση (αυτό επιτρέπεται στην Αμερική), δηλώνουν πως ο υπολογιστής και το internet κατορθώνει να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των παιδιών. Αυτό που κάνει είναι να μη χρησιμοποιεί τη γραμμική διδασκαλία του τυπικού σχολείου, ενώ παράλληλα η σχέση του μέσου με το παιδί είναι αμφίδρομη, καθώς είναι στην ευχέρεια του μαθητή η επιλογή της πλοήγησης. Ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο είναι η εξατομίκευση της εκπαίδευσης με απεριόριστο προσφερόμενο πειραματισμό προς το παιδί, από ένα μηχάνημα-μέσο που δεν κουράζεται. Οι δυνατότητες της θεαματικής γραφικής προσομοίωσης και απεικόνισης που προσφέρονται, ενθουσιάζουν τα παιδιά και τα παροτρύνουν σε βαθύτερη ενασχόληση με τα θέματα.

Οι παραπάνω δυνατότητες μεγεθύνονται αν συνυπολογιστεί η προσφορά των δρόμων επικοινωνίας που ανοίγονται προς άλλους ανθρώπους και φορείς.

Με το διαδίκτυο γίνεται εμφανής η ανάγκη να μάθει το παιδί τους τρόπους να διαχειρίζεται ένα μεγάλο όγκο πληροφοριών καθώς πλέον θεωρείται απαραίτητη δεξιότητα, στενά συνδεδεμένη με την μελλοντική του επαγγελματική εξέλιξη

Όλο και περισσότεροι ερευνητές υποστηρίζουν πως οι οικιακοί και σχολικοί υπολογιστές σε συνδυασμό με το διαδίκτυο, βοηθούν τα παιδιά να μάθουν πώς να λειτουργούν σε έναν κόσμο συνεχών αλλαγών: τους μαθαίνουν να επικοινωνούν γρήγορα, να δουλεύουν ταυτόχρονα σε πολλαπλά επίπεδα και να αναλύουν γρήγορα τις πληροφορίες.

Όμως η επαφή των παιδιών με μεγάλο όγκο πληροφορίας δεν σημαίνει απαραίτητα μεγάλο όγκο γνώσης. Η μετουσίωση της πληροφορίας σε γνώση είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που απαιτεί πολλαπλά και διαφορετικά επίπεδα νοητικής επεξεργασίας. Ο υπολογιστής και το internet από μόνα τους δεν κάνουν έξυπνότερους τους μαθητές.

Αν και πέρασαν αρκετά χρόνια από την εποχή που οι υπολογιστές και το διαδίκτυο εισέβαλαν στην εκπαιδευτική διαδικασία, οι διάφορες μελέτες που διερευνούν τη σχέση τους με τη σχολική επίδοση των μαθητών, αδυνατούν να απομονώσουν την παράμετρο της συνεισφοράς τους, από άλλες ερευνητικές μεταβλητές που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Έτσι ενώ για παράδειγμα οι έρευνες έχουν αποδείξει πως παιδιά με μεγαλύτερη πρόσβαση στις Νέες Τεχνολογίες, είχαν καλύτερες σχολικές επιδόσεις, δεν μπορούν ωστόσο να παραβλέψουν το γεγονός ότι αυτοί οι μαθητές προέρχονται από πιο εύπορες οικογένειες, που έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν περισσότερα υλικά εφόδια στα παιδιά τους. Με τον τρόπο αυτό το πρόβλημα μετατίθεται από το τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά στο internet, στο πόσα απ' αυτά έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. (Ram, τεύχος 143, Ιανουάριος 2001 σελ.109-130)

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης μέσω internet: Από την άλλη πάλι το internet εισβάλλει ταχύτατα στο εκπαιδευτικό σύστημα ως βοηθητικό μέσο και μεταβάλλει σταδιακά το εκπαιδευτικό σύστημα. Το μέσο αυτό παρουσιάζει κάποιες σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα άλλα μέσα μετάδοσης γνώσης.

- Ευέλικτη Εκπαίδευση (Flexible Learning)
- Ανοικτή Εκπαίδευση(Open Learning)
- Εκπαίδευση από απόσταση (Distance Learning)
- Εκπαίδευση Βασισμένη στις Τεχνολογίες της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ICT – Based Education)
- Κατανεμημένη Εκπαίδευση (Distributed Education)
- Διαδικτυακή Ανοικτή Μάθηση (Networked Open Learning – NOL)

Όμως το διαδίκτυο μπορεί να μεταδώσει γνώση στο παιδί κάτω από πολύ διαφορετικές συνθήκες σε σχέση με το παραδοσιακό σχολείο.

Η φυσική παρουσία των εμπλεκόμενων με την εκπαίδευση δεν είναι απαραίτητη. Αν είναι απαραίτητη η συνάντησή τους, μπορεί να γίνει μέσα από τον Η/Υ.

Μπορεί να απευθύνεται σε μεγάλο αριθμό εκπαιδευομένων ταυτόχρονα, μόνο από έναν εκπαιδευτικό, σε περιπτώσεις διαλέξεων ή παρουσίασης κάποιων γεγονότων, όπου δεν απαιτείται η συζήτηση με τους εκπαιδευόμενους.

Δεν χρειάζεται να βρίσκονται ταυτόχρονα όλοι οι μαθητές για να παρακολουθούν τα μαθήματα. Αν κάποιος δεν μπορεί να τα παρακολουθήσει κάποια στιγμή, έχει τη δυνατότητα να τα μελετήσει ή και να το επαναλάβει όποτε μπορεί, μια και τα μαθήματα είναι στην διάθεση του κάθε στιγμή.

Δεν είναι πια υποχρεωτικό κάποιος να βρίσκεται σ' ένα συγκεκριμένο τόπο για να παρακολουθήσει το μάθημα. Μπορεί να χρησιμοποιήσει το φορητό Η/Υ ή/και την κινητή τηλεφωνία χωρίς να απαιτείται να βρίσκεται μπροστά στον προσωπικό του υπολογιστή.

Το πρόγραμμα σπουδών που παρακολουθεί κανείς είναι βασισμένο στις προσωπικές ανάγκες και απαιτήσεις του.

Η ηλικία των εκπαιδευομένων δεν θέτει κανένα περιορισμό. Μπορεί ο καθένας άσχετα από την ηλικία του να επιλέξει το πρόγραμμα, που θεωρεί ότι έχει ανάγκη.

Οι σκοποί και οι επιμέρους στόχοι της εκπαιδευτικής διαδικασίας ορίζονται από τον πελάτη-εκπαιδευόμενο και όχι πια από αυτόν που την παρέχει.

Εφόσον τα μέσα και οι παροχές πληρώνονται από τους ενδιαφερόμενους το οικονομικό κόστος της εκπαίδευσης αυτού του τύπου είναι μικρή έως μηδαμινή για το κράτος. Ακόμα και αν το κράτος εφαρμόσει την εκπαίδευση αυτή το κόστος είναι σημαντικά μικρότερο από το ότι αν ακολουθήσει την τυπική εκπαίδευση. Απεναντίας το κέρδος για τους ιδιώτες παροχείς των μέσων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στις δυο περιπτώσεις είναι τεράστιο.

Η εκπαιδευτική διαδικασία είναι μια μορφή αλληλεπίδρασης μέσω του Η/Υ, η μάθηση επιτυγχάνεται μέσα από τους προσωπικούς στόχους που θέτει ο εκπαιδευόμενος.

Στο πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικτυακής εκπαίδευσης όμως εμφανίζονται και άλλα φαινόμενα. Από όσα έχουν προαναφερθεί το παιδί μαθητής επιλέγει μόνο του τι είναι αυτό που θέλει να μάθει. Έτσι λοιπόν αρχίζουν να εμφανίζονται φαινόμενα «προσφοράς και ζήτησης» φαινόμενα δηλαδή που παραπέμπουν στους νόμους της αγοράς. Οδηγούμαστε λοιπόν στην απόλυτη εμπορευματοποίηση της γνώσης; (Επισιμος Γ. και Φούβλαρη Σ. (2003) *Η εκπαίδευση στο Internet. Συλλογική ανάγκη ή μια ακόμα κερδοφόρα επιχείρηση; Virtual School, The sciences of Education Online, τόμος 3, τεύχος 2* διαθέσιμο στην <http://www.auth.gr/virtualschool/3.2/Praxis/OnlineEducation.html> ημ. 19/12/2008)

Το ιντερνέτ προκαλεί δομικές αλλαγές στην αναγνωστική μας ικανότητα; Το τελευταίο αυτό συμπέρασμα σε συνδυασμό με την ραγδαία εξέλιξη του μέσου που οδήγησε σε τεράστιο όγκο πληροφοριών και την εμπορευματοποίησή του δημιουργούν κάποιες ιδιαίτερες συνθήκες.

Όπως είχε παρατηρήσει ο κορυφαίος θεωρητικός των media Marshall McLuhan, ήδη από τη δεκαετία του '60, όταν δεν υπήρχε το Δίκτυο, τα μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης δεν είναι απλώς παθητικά κανάλια πληροφόρησης, που προσφέρουν υλικό για τη σκέψη με τη μορφή των πληροφοριών, αλλά διαμορφώνουν την ίδια τη διαδικασία της σκέψης. Και αυτό ακριβώς φαίνεται να κάνει ήδη το Ίντερνετ: Υποσκάπτει την ικανότητά μας για συγκέντρωση, βαθιά σκέψη και διαλογισμό.

Η τάση των χρηστών να μεταπηδούν γρήγορα από σελίδα σε σελίδα, να διαβάζουν επιφανειακά, συνδυάζοντας εικόνα και ήχο με το περιεχόμενο της τοποθεσίας, καθώς και το γεγονός ότι σπάνια επιστρέφουν σε μια δικτυακή τοποθεσία όπου εντόπισαν φευγαλέα μια πληροφορία, ακόμη και αν την έχουν συγκρατήσει με κάποιο τρόπο σαν σημείωση, καταδεικνύει τον επιφανειακό τρόπο μελέτης. Αυτό όταν γίνει συνήθεια, με τη σειρά του προκαλεί σημαντικές αλλαγές στη δομή του ε-

γκεφάλου. Από την άλλη, οι φορείς και εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο, έχοντας εντοπίσει αυτή την ιδιαιτερότητα, φροντίζουν να ακολουθήσουν αντίστοιχες δομές. Σύντομα, περιεκτικά κείμενα, από πολλές διαφορετικές θεματικές ενότητες, στην ίδια ιστοσελίδα προσπαθούν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του φευγαλέου επισκέπτη. Αν και αναμένονται τα πορίσματα μακρόχρονων νευρολογικών και ψυχολογικών πειραμάτων, που θα μας δώσουν μια σίγουρη εικόνα για την επίπτωση του Ίντερνετ πάνω στη γνωσιακή ικανότητα του μυαλού, μια πρόσφατη μελέτη του University College London (UCL) διαπιστώνει ήδη ότι βρισκόμαστε πιθανότατα στο μέσον μιας ευρείας αλλαγής στον τρόπο που διαβάζουμε και σκεφτόμαστε. Σύμφωνα με την ψυχολόγο Μάριαν Γουλφ, του πανεπιστημίου Tufts των ΗΠΑ, το νέο στυλ ανάγνωσης αλά-Google, που πάνω απ' όλα βάζει την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα, εξασθενεί την ανθρώπινη ικανότητα για το «βαθύ» διάβασμα, που ταίριαζε καλύτερα στην προηγούμενη προ-ηλεκτρονική τεχνολογία της εκτυπωτικής μηχανής.

Καθόλου, λοιπόν, παράξενο που καθώς χρησιμοποιούμε τις νέες «διανοητικές τεχνολογίες» (π.χ. Ίντερνετ), όπως τις αποκαλεί ο κοινωνιολόγος Ντάνιελ Μπελ, τα εργαλεία δηλαδή εκείνα που επεκτείνουν τις διανοητικές παρά τις φυσικές μας ικανότητες, αναπόφευκτα αρχίζουμε να αφομοιώνουμε στο μυαλό μας ιδιότητες και ποιότητες αυτών των νέων τεχνολογιών. Τα παραδοσιακά μέσα προσαρμόζονται κι αυτά στην ίδια λογική: έτσι οι εφημερίδες και τα περιοδικά έχουν μικρότερα πια άρθρα, ενώ βάζουν ένθετα «κουτιά» με περιλήψεις των άρθρων για να τα καθιστούν πιο εύκολα και γρήγορα στην ανάγνωση.

Υπάρχει και μια σοβαρή οικονομική διάσταση σ' αυτό. Όλο το εμπορικό διαδίκτυο έχει «κτισθεί» γύρω το ίδιο ουσιαστικά επιχειρηματικό μοντέλο: όσο πιο γρήγορα «σερφάρουμε» στο Ίντερνετ, όσα πιο πολλά κλικ κάνουμε σε ιστοσελίδες, τόσες περισσότερες ευκαιρίες έχουν οι εταιρίες να μαζεύουν στοιχεία για μας και να μάς προσφέρουν on-line διαφημίσεις. Το τελευταίο πράγμα που θέλουν οι εταιρίες, είναι να ενθαρρύνουν το αργό διάβασμα και την συγκεντρωμένη σκέψη. Η πολυδιάσπαση είναι προ το συμφέρον τους. Η βαθιά ανάγνωση, σύμφωνα με την ψυχολόγο Μάριαν Γουλφ, είναι ισοδύναμη με τη βαθιά σκέψη - και μάλλον αντικαταναλωτική...

(ΑΠΕ-ΜΠΕ, The Atlantic Monthly από την ERT.GR διαθέσιμο στη

<http://news.pathfinder.gr/scitech/507066.html> ημ.19/12/2008)

Το internet αναπτύσσει τη δημιουργικότητα των παιδιών;

Στην έρευνα που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, οι διάφοροι εμπλεκόμενοι φορείς κλήθηκαν να απαντήσουν στο παραπάνω ερώτημα. Πρώτα βέβαια διευκρινίστηκε πως ως δημιουργική θεωρείται μια δραστηριότητα που σχετίζεται με την μόρφωση, την ενημέρωση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων και κοινωνικότητας και όχι με την ψυχαγωγία μέσω παιχνιδιών που ενθαρρύνουν τη χρήση βίας και γενικά παραβατικής συμπεριφοράς.

Όλοι οι φορείς συμφώνησαν πως πραγματικά το internet αποτελεί το πιο άμεσο και αγαπητό μέσο επικοινωνίας, ενημέρωσης και ψυχαγωγίας ειδικά για τους νέες γενιές μέχρι και 18 ετών. επισημάνθηκε μάλιστα πως η ψυχαγωγία που προσφέρει το μέσο, συχνά δεν αποκλείει τη μόρφωση. Είναι ιδιαίτερης σημασίας, πάντως, η διαπίστωση μερικών ότι οι νέοι θα χρησιμοποιήσουν το Διαδίκτυο τόσο δημιουργικά, όσο δημιουργικά έχουν μάθει να κινούνται γενικότερα στη ζωή τους. Διότι, πράγματι, ένα παιδί ή ένας νέος, που του έχει καλλιεργηθεί από το σχολείο και το σπίτι του η διάθεση για μάθηση, ενημέρωση και αναζήτηση σε οποιονδήποτε τομέα, θα βρει στο Διαδίκτυο μεγάλο πλούτο γνώσεων και πληροφοριών. Εάν πάλι δεν έχει αναπτύξει τη δημιουργικότητά του με πιο «παραδοσιακά» μέσα, τότε δεν είναι πολύ πιθανό να χρησιμοποιήσει «δημιουργικά» ούτε το Διαδίκτυο. Ωστόσο, επειδή και η φύση ενός Μέσου παίζει ένα ρόλο για τη χρήση του, η ευκολία και η ευχαρίστηση που προσφέρει το internet μπορεί να ενεργοποιήσουν κάποιες κατηγορίες νέων στο να εκδηλώσουν μια δημιουργικότητα που ίσως δεν εκδήλωναν με άλλους τρόπους.

Αρκετοί, πάντως, από τους φορείς παραδέχθηκαν ότι οι νέοι, καθώς γοητεύονται από τις μόδες, το διαφορετικό και, ασφαλώς τη διασκέδαση, είναι αναπόφευκτο να ενδιαφέρονται περισσότερο για αυτές τις κατηγορίες και λιγότερο για τη χρήση του Διαδικτύου για σκοπούς μορφωτικούς και εκπαιδευτικούς. Και όπως σωστά προτείνεται από ορισμένους, οφείλουμε να κατανοήσουμε αυτή την πραγματικότητα, όπως και το ότι δεν έχει νόημα να τους κατηγορούμε γιατί εμφανίζουν αυτή τη «φυσική» προτίμηση.

Είναι σημαντική η διαπίστωση, ιδιαίτερα των φορέων που σχετίζονται με την εκπαίδευση- ότι η ενασχόληση των παιδιών/νέων με το Διαδίκτυο είναι συχνά υπερβολική. Το γεγονός αυτό, σύμφωνα με πολλές παιδοψυχολογικές απόψεις/θεωρίες, δεν επιτρέπει την ομαλή και ισόρροπη ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών, και ιδίως στους τομείς της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης τους, καθώς και σε ό,τι αφορά τα ζητήματα σωματικής/αισθησιοκινητικής ανάπτυξης. Ο εν λόγω προβληματισμός θέλει τις αρνητικές επιπτώσεις που δημιουργούνται σ' αυτούς τους τομείς να φθάνουν έως και να αντισταθμίζουν τα οφέλη που προκύπτουν για τα παιδιά από τη χρήση του Διαδικτύου στο επίπεδο των γνώσεων. Επιπλέον, ο φορέας που εκπροσωπεί τους Έλληνες γονείς, σωστά υπενθυμίζει ότι τα παιδιά εξακολουθούν να έχουν ανάγκη να μαθαίνουν όχι μόνο μέσα από μια οθόνη, αλλά και με όλες τις αισθήσεις τους. Τέλος, ο ίδιος φορέας επισημαίνει έναν άλλο κίνδυνο: μέσα από μια περιορισμένη, τυπική και μονόπλευρα τεχνολογική εξοικείωση με τον Η/Υ και το Διαδίκτυο, τα παιδιά να αποκτήσουν μόνο όσες γνώσεις χρειάζονται για να χειρίζονται ποντίκια και πληκτρολόγια, οδηγούμενα να συσσωρεύουν και όχι να αξιολογούν πληροφορίες. Σε μια τέτοια περίπτωση το αποτέλεσμα μπορεί να είναι η επικράτηση μιας γενικευμένης «ψηφιακής ημιμάθειας».

Συμπερασματικά η έρευνα καταλήγει στα εξής γενικά συμπεράσματα που αφορούν στην σχολική επίδοση των μαθητών: Οι γονείς τείνουν να συνδυάζουν περισσότερο με την χρήση του Ιντερνέτ με ότι ανήκει στην σφαίρα της εκπαίδευσης ή της αυτό-εκπαίδευσης, θεωρώντας ότι πρόκειται για ένα σημαντικό επαγγελματικό βοήθημα. Συνοπτικά, η χρήση του Ιντερνέτ δεν φαίνεται να επηρεάζει καθόλου την σχολική επίδοση των μαθητών. (διαθέσιμο στην

<http://www.iom.gr/inst/iom/gallery/%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91%20%CE%93%CE%99%CE%91%20%CE%91%CE%A3%CE%A6%CE%91%CE%9B%CE%95%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9F%20%CE%99%CE%9D%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9D%CE%95%CE%A4%20%20%CE%99%CE%9F%CE%9C/Internet%20study.pdf> ημ.19/12/2008)

Όμως και σε εξειδικευμένες έρευνες που έγιναν στο εξωτερικό με θέμα την διερεύνηση της επίπτωσης της χρήσης του internet στην σχολική επίδοση των μαθητών, τα αποτελέσματα είναι παρόμοια. Έτσι σε έρευνα των Linda A. Jackson, Alexander von Eye, Frank A. Biocca, Gretchen Barbatsis, Yong Zhao, and Hiram E. Fitzgerald του Michigan State University με θέμα: Does Home Internet Use Influence the Academic Performance of Low-Income Children? που διενεργήθηκε μεταξύ Δεκεμβρίου του 2000 και Ιουνίου του 2002 σε 140 παιδιά της Αμερικής προερχόμενα από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα έδωσε αμφιλεγόμενα αποτελέσματα. Τα παιδιά αυτά έδειξαν πως κατά το πρώτο χρονικό διάστημα που χρησιμοποίησαν το internet παρουσίασαν παροδική άνοδο στην σχολική τους επίδοση, όσο το μέσο ήταν Κάτι νεότερο στο οικιακό τους περιβάλλον. μακροπρόθεσμα όμως τα δεδομένα άλλαξαν.

Έδειξαν να έχουν μια σαφή βελτίωση στα γλωσσικά μαθήματα προφανώς λόγω της περισσότερης ενασχόλησής τους με την ανάγνωση κειμένων που συναντούσαν στο διαδίκτυο. Όμως σε άλλους τομείς όπως για παράδειγμα τα μαθηματικά δεν παρουσίασαν καμιά απολύτως βελτίωση. Επίσης φάνηκε πως είχαν κάποια βελτίωση σε κάποιες δεξιότητες. Από την άλλη πάλι δεν φαίνεται να έχει την ίδια επίδραση σε παιδιά διαφορετικού επιπέδου σχολικής απόδοσης. Φαίνεται πως επωφελούνται περισσότερο από τη χρήση του τα παιδιά που οι επιδόσεις τους είναι κοντά στον μέσο όρο ή πάνω από αυτόν. (διαθέσιμο στην <http://www.apa.org/journals/releases/dev423429.pdf> ημ. 21/12/2008)

Στρατηγικές αναζήτησης της πληροφορίας-γνώσης:

Στον τομέα της μάθησης σημαντικό είναι να λάβουμε υπόψη και τα αποτελέσματα ερευνών που αναφέρονται στον τρόπο που τα παιδιά και γενικότερα οι χρήστες του διαδικτύου αναζητούν την πληροφορία- γνώση. Είναι σημαντικό να εστιάσουμε και σε αυτή την παράμετρο γιατί θα μπορούσε να μας δώσει χρήσιμες ιδέες για την καθοδήγηση των παιδιών κατά την χρήση του διαδικτύου για μορφωτικούς σκοπούς, αλλά και γιατί θα μπορούσε να υποδείξει στους αρμόδιους φορείς τρόπους δόμησης των δικτυακών τόπων ώστε να απευθύνονται σε όσο το δυνατόν περισσότερους χρή-

στες. Έτσι όπως βλέπουμε στην σχετική έρευνα των (Ιωάννης Ι. Κεκές, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ηρώ Μυλωνάκου – Κεκέ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο *Διαδίκτυο (Internet) και μάθηση: Οι στρατηγικές για την «πλοήγηση» και η διδακτική τους αξία*) οι μαθητές ανάλογα με τον τρόπο που κινούνται στο διαδίκτυο χωρίζονται σε τρεις βασικές κατηγορίες:

1. *Αυτοί που «φυλλομετρούν» (Browsers)*. μαθαίνουν συνήθως με τρόπους μάλλον τυχαίους. Εστιάζουν προοδευτικά το ενδιαφέρον τους σε κάποια ζητήματα, ξεκινώντας από γενικές πληροφορίες. Στο διαδίκτυο συμπεριφέρονται με τρόπο που θυμίζει τον αναγνώστη μιας εφημερίδας ή ενός περιοδικού, ο οποίος φυλλομετρά όλες τις σελίδες, αλλά αποφασίζει να διαβάσει μόνο συγκεκριμένα άρθρα ή καταχωρήσεις. Μερικές φορές μαθαίνει και κάτι, άλλες όχι, σε κάθε περίπτωση όμως αυτό που αποκομίζει δεν είναι απαραίτητο να εντάσσεται σε ένα προκαθορισμένο γνωστικό σχήμα, μπορεί να είναι ανεξάρτητο, καινοφανές ή ακόμα και αφετηρία για μια πρόσθετη αναζήτηση.
 2. *Αυτοί που «ανακαλύπτουν τυχαία» (Serendip)*. , μαθαίνουν με εντελώς τυχαίους τρόπους, γιατί ανακαλύπτουν πράγματα αξιοποιώντας μια ιδιαίτερη «όσφρηση» και γιατί χαίρονται που ανακαλύπτουν. Κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, ίσως αυτή η συμπεριφορά να είναι και η περισσότερο ενδιαφέρουσα για την έρευνα και τη μάθηση στο διαδίκτυο. Είναι η περιέργεια που τους «παρωθεί» να «αλητέψουν» στο διαδίκτυο. Από τη μια μεριά αυτό σημαίνει πως δεν έχουν σταθερούς και προσδιορισμένους εκ των προτέρων στόχους για να επιτύχουν, από την άλλη είναι η κατηγορία των χρηστών με τις λιγότερες προκαταλήψεις και περιορισμούς. Αυτό τους παρέχει τη δυνατότητα να διευρύνουν κατά περίπτωση την αναζήτησή τους και να εκμεταλλευθούν σε μεγαλύτερο βαθμό το πολλές φορές άγνωστο αλλά και απρόβλεπτο δυναμικό του διαδικτύου. Είναι ένα είδος «πρωτόγονων» και «ανειδίκευτων» αναζητητών της γνώσης με περισσότερη διάθεση και λιγότερο προγραμματισμό.
 3. *Αυτοί που «αναζητούν συστηματικά» (Searchers)*. οι «αναγνώστες», προσεγγίζουν τις πηγές πληροφοριών διαθέτοντας από πριν ένα καλά οργανωμένο γνωστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο σκοπεύουν να εντάξουν τη νέα γνώση. Έχουν σαφείς κανόνες για την αναζήτησή τους και τους αξιοποιούν για να κάνουν αποδοτικότερη την έρευνα που επιχειρούν με τη βοήθεια και των μηχανών αναζήτησης. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι αυτή η κατηγορία χρηστών του διαδικτύου μαθαίνει εμβαθύνοντας σε γνωστικά πεδία που έχει ήδη εντοπίσει και προδιαγράψει. Η στάση τους προσιδιάζει με εκείνη των επισκεπτών μιας βιβλιοθήκης που πηγαίνουν για συγκεκριμένο λόγο και γνωρίζουν τι αναζητούν ή σε εκείνη των επισκεπτών ενός μουσείου που έχουν ήδη
-

γνώση βασικών πληροφοριών για τα εκθέματα και μια κάποια εξοικείωση με το χώρο. Γι' αυτούς η αποτελεσματικότητα της μάθησης σχετίζεται άμεσα με το είδος και την ένταση των κινήτρων που τους παρώθησε ώστε να «πλεύσουν» στο διαδίκτυο. Η γενικότερη στάση τους έχει εμφανή τα στοιχεία της προθετικότητας και του σκοπού και είναι αρκετά απίθανο να οδηγηθούν σε «τυχαία μάθηση». Πέρα από αυτό οι στρατηγικές αναζήτησης που χρησιμοποιούν είναι οι παραδοσιακές της επίσκεψης σε μια βιβλιοθήκη ή ένα μουσείο. Βέβαια το διαδίκτυο είναι κάτι πολύ περισσότερο από αυτά με την έννοια ότι περιέχει έναν υψηλότατο βαθμό αλληλεπίδρασης με το χρήστη, που έχει ως αποτέλεσμα να του παρέχει την πρόσθετη δυνατότητα, ώστε να μπορεί ο ίδιος να μεταβάλλει ριζικά από στιγμή σε στιγμή, τη στρατηγική και τις μεθόδους αναζήτησης που χρησιμοποιεί. (Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, Ιωάννης Ι. Κεκές & Ηρώ Μυλωνάκου- Κεκέ, *Διαδίκτυο(Internet) και Μάθηση: Οι στρατηγικές για την «πλοήγηση και η διδακτική τους αξία* διαθέσιμο στην <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos5/> ημ. 5/12/2008)

Συμπεράσματα –συζήτηση

Ανακεφαλαιώνοντας βλέπουμε πως η σχέση παιδί – διαδίκτυο είναι εξαιρετικά πολύπλοκη και πολυδιάστατη. Βρίσκεται ακόμη στη φάση εξέλιξης της και διαμόρφωσης της καθώς δεν έχουν εμπλακεί ακόμη σε αυτήν ενεργά φορείς που θα μπορούσαν να την καθοδηγήσουν και να την ελέγξουν (το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα υπολείπεται στον τομέα αυτό και ακόμη περισσότερο οι γονείς των παιδιών στην συντριπτική τους πλειοψηφία).

Φαίνεται πως τα παιδιά έχουν μια ιδιαίτερη ευκολία στην ανάπτυξη αυτής της σχέσης σε αντιδιαστολή με τους ενήλικες. Δείχνει να κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος στις προτιμήσεις τους. Το χρησιμοποιούν κυρίως για ψυχαγωγία, επικοινωνία αλλά και ενημέρωση. Δείχνει να είναι περισσότερο αγαπητό στα αγόρια απ' ότι στα κορίτσια. Κατά πλειοψηφία τα παιδιά δείχνουν να μη γνωρίζουν το μέγεθος των κινδύνων που κρύβει αλλά δεν αντιλαμβάνονται και φαινόμενα παράνομης διακίνησης υλικού ως νομικό ζήτημα. Συχνά (κυρίως τα αγόρια) τείνουν να υιοθετούν εικονικές ταυτότητες στο διαδίκτυο. Το θεωρούν ιδιαίτερα δημοκρατικό και αξιόπιστο μέσο. Πιστεύουν πως είναι απαραίτητο για την μελλοντική επαγγελματική τους αποκατάσταση. Αφιερώνουν αρκετό χρόνο στη χρήση του.

Στον τομέα της κοινωνικής τους εξέλιξης τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα αμφιλεγόμενα καθώς η χρήση του δεν δείχνει να τους οδηγεί σε περισσότερες κοινωνικές επαφές.

Από την πλευρά της ψυχολογίας ενώ έχουμε την εμφάνιση φαινομένων εθισμού και εξάρτησης από το διαδίκτυο σε κάποιες κατηγορίες παιδιών, η έρευνες δίνουν αποτελέσματα αμφιλεγόμενα καθώς

θεωρούν πως η εξάρτηση είναι δευτερογενές αποτέλεσμα άλλων ψυχοπαθογενειών που προϋπάρχουν.

Στον τομέα της σχολικής επίδοσης δεν φαίνεται να την επηρεάζει σημαντικά αλλά μάλλον την υποβοηθά όταν ενυπάρχουν άλλες συνθήκες όπως επαρκής φροντίδα και καθοδήγηση από το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον του παιδιού.

Φαίνεται όμως να προκαλεί ριζικές αλλαγές στον τρόπο που τα παιδιά δομούν τη γνώση μέσα από τη χρήση του.

Εμπεριέχει στοιχεία εμπορευματοποίησης (νόμοι προσφοράς και ζήτησης) ενώ παράλληλα είναι το όργανο της παγκοσμιοποίησης τόσο στην οικονομική της διάσταση, όσο και στην κοινωνική της (διαπολιτισμικές επαφές) αλλά και στην ανάπτυξη σχετικών πολιτικών δομών, στις οποίες μιλούνται οι πολίτες του μέλλοντος.

Εντείνει τις κοινωνικές ανισότητες για όσο χρονικό διάστημα δεν θα είναι προσβάσιμο και διαθέσιμο στις ασθενέστερες κοινωνικοοικονομικές ομάδες καθώς και στις υποανάπτυκτες χώρες.

Όλα τα παραπάνω όμως δεν τεκμηριώνονται απολύτως μέσα από τις μέχρι τώρα υπάρχουσες έρευνες. Έτσι όλοι οι τομείς είναι ανοιχτοί ακόμη προς διερεύνηση. Πολύ δε περισσότερο αν λάβουμε υπόψη το γεγονός πως ακόμη δεν φτάσαμε στο επίπεδο εκείνο, όπου θα έχουμε γονείς οι οποίοι μεγάλωσαν μυημένοι στο διαδίκτυο, και σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα στο οποίο το διαδίκτυο θα είναι αναπόσπαστο κομμάτι του (αφού φαίνεται πως προς εκεί τείνουν τα εκπαιδευτικά συστήματα). Επομένως πρόκειται για έναν πολύ μεγάλο τομέα έρευνας, ανοιχτό για τα επόμενα χρόνια. Ιδιαίτερα για τα Ελληνικά δεδομένα όπου τα τελευταία χρόνια διεισδύει το internet με ταχύτετους ρυθμούς στην καθημερινότητα των παιδιών χωρίς όμως να έχουμε φτάσει ακόμη τα επίπεδα των υπόλοιπων ανεπτυγμένων χωρών, ενώ το εκπαιδευτικό μας σύστημα προσπαθεί ασθμαίνοντας να ακολουθήσει τις εξελίξεις και να προσαρμοστεί σ' αυτές.

Βιβλιογραφία

American Psychological Association (APA) διαθέσιμο στην <http://www.apa.org/releases/youthwww0406.html> ημ. 5/12/2008

Νικόλαος Αβούρης, Κωσταντίνος Σολωμός, Νικόλαος Τσέλιος, *Το διαδίκτυο ως εργαλείο παροχής ανοικτής και εξ-αποστάσεως εκπαίδευσης: εναλλακτικοί μηχανισμοί ελέγχου ποιότητας*, διαθέσιμο στη http://www.eap.gr/news/EXAGGELIA_SYNEDRIOU/synedrio/html/sect5/22.htm ημ. 5/12/2008

ΑΠΕ-ΜΠΕ, The Atlantic Monthly από την ERT.GR διαθέσιμο στη <http://news.pathfinder.gr/scitech/507066.html> ημ.19/12/2008

Έθνος της Κυριακής, Ειδική έκδοση *παιδί&internet* στις 9/11/2007, Διεύθυνση Νίκος Αντωνιάδης, Αρχισυνταξία Τάνια Μαρκουτσά, Δημοσιογραφική Επιμέλεια Κλέλια Γιαρίμογλου & Νίκος Τσίτσας, Εκδότης Γιώργος Μπόμπολας

Ελληνική Καταναλωτική Οργάνωση Ε.ΚΑΤ.Ο, *Έρευνα της Ε.ΚΑΤ.Ο για τις συνήθειες και τη χρήση του Διαδικτύου από τους νέους*, διαθέσιμο στη http://www.ekato.org.gr/research/2006/Internet_Use_survey.pdf ημ. 7/12/2008

Έπσιμος Γ. και Φούρλαρη Σ. (2003) *Η εκπαίδευση στο Internet. Συλλογική ανάγκη ή μια ακόμα κερδοφόρα επιχείρηση; Virtual School, The sciences of Education Online*, τόμος 3, τεύχος 2 διαθέσιμο στην <http://www.auth.gr/virtualschool/3.2/Praxis/OnlineEducation.html> ημ.19/12/2008)

Ευαγγέλου Οδυσσέας, *Διερεύνηση και διαπολιτισμική εκπαίδευση: Δυνατότητες και περιορισμοί*, διαθέσιμο στη <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyhos12/evaggelou.pdf> ημ.5/12/2008)

Linda A. Jackson, Alexander von Eye and Frank Biocca: Michigan State University, *Children and Internet Use: Social, Psychological and Academic Consequences for Low-income Children* διαθέσιμο στη <http://www.apa.org/science/psa/sbjacksonprt.html>, ημ. 5/12/2008)

Linda A. Jackson, Alexander von Eye, Frank A. Biocca, Gretchen Barbatsis, Yong Zhao, and Hiram E. Fitzgerald, Michigan State University, *Does Home Internet Use Influence the Academic Performance of Low-Income Children?* διαθέσιμο στην <http://www.apa.org/journals/releases/dev423429.pdf> ημ. 21/12/2008)

Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, Γιάννης Κατερέλος, Πολυδεύκης Παπαδόπουλος, έρευνα: *Δημιουργική και ασφαλής χρήση του διαδικτύου από νέους και νέες ως 18 ετών* διαθέσιμο στην <http://www.iom.gr/inst/iom/gallery/%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91%20%CE%93%CE%99%CE%91%20%CE%91%CE%A3%CE%A6%CE%91%CE%9B%CE%95%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9F%20%CE%99%CE%9D%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9D%CE%95%CE%A4%20%20%CE%99%CE%9F%CE%9C/Internet%20study.pdf> ημ.19/12/2008

Ιωάννης Ι. Κεκές & Ηρώ Μυλωνάκου-Κεκέ, *Διαδίκτυο(Internet) και Μάθηση: Οι στρατηγικές για την «πλοήγηση και η διδακτική τους αξία* διαθέσιμο στην <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyhos5/> ημ. 5/12/2008)

Νίκος Ε. Παπαδάκης, *Ατομικός φιναλισμός και κοινωνική δημοκρατία στην Κοινωνία της Γνώσης: Όψεις του «αυτονόητου»*, σελ.154 διαθέσιμο στη <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos8/11.pdf> ημ.5/12/2008)

RAM, τεύχος 132, Ιανουάριος 2000, σελ.380-383) συγγραφέας του άρθρου Η. ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ

RAM, τεύχος 143, Ιανουάριος 2001, σελ.109-130 (αφιέρωμα, *Μικροί κυβερνοναύτες*, συγγραφέας άρθρου Β. ΜΗΤΣΙΚΟΠΟΥΛΟΥ)

Saferinternet, με θέμα: *Εθισμός στο διαδίκτυο – οδηγίες στους γονείς*, Ομιλία Αλεξάνδρας Καππάτου, Ψυχολόγου-Παιδοψυχολόγου
διαθέσιμο στη http://www.saferinternet.gr/Portals/0/docs/Alexandra_Kappatou.pdf ημ 19/12/2008)